

Kelan kannanotto EU-komission strategisen ennakkoinnin raporttiin 2025

Kansaneläkelaitos (Kela) on Suomen eduskunnan alainen itsenäinen julkisoikeudellinen sosiaaliturvalaitos, joka vastaa kymmenien eri sosiaaliturvaetuuksien toimeenpanosta Suomessa. Kelassa tehdään strategista ennakointia ja Kela osallistuu myös laajemmin yhteistyöhön ennakkoinnissa kansallisella tasolla Suomessa. EU-komission strateginen ennakointiraportti keskittyy EU:n kriisinsietokykyyn, mikä on erittäin oleellinen teema sosiaaliturvan ja hyvinvoinnin kannalta. Pyydämme kiinnittämään katsauksessa erityistä huomiota luottamuksen, kansalaisten hyvinvoinnin ja toimeentulon turvaamisen, kriittisen infrastruktuurin jatkuvuudenhallinnan ja jatkuvan ennakointiyhteistyön näkökulmiin, jotka ovat keskeisiä teemoja Kelan ennakointityössä.

Luottamuksen, hyvinvoinnin ja toimeentulon turvaamisen näkökulmien huomioiminen raportissa:

- **Yhteiskunnallisen luottamuksen vahvistaminen** Raportissa tulisi huomioida se, miten toimintaympäristön kehityslinjat, kuten polarisaatio, digitalisaatio ja tieteellisen tiedon kyseenalaistaminen haastavat yhteiskunnallista luottamusta ja miten tämä huomioidaan kestävä hallinnon ja kriisinsietokyvyn kehittämisessä.
- **Hyvinvoinnin kokonaisvaltaisuus:** Raportissa tulisi huomioida kestävä hyvinvoinnin turvaamisessa käsitteen kokonaisvaltaisuus, joka sisältää fyysisen terveyden ja materiaalisen toimeentulon lisäksi mm. sosiaalisen osallisuuden, psyykkisen hyvinvoinnin sekä terveen ja monimuotoisen luonnonympäristön.
- **Elämänlaadun turvaaminen:** Dokumentissa mainitaan "elämänlaadun turvaaminen" yhtenä EU:n toiminnan painopistealoista. Tämä on suoraan kytköksissä riittävän toimeentulon varmistamiseen kaikille kansalaisille. Miten tämä toteutetaan joustavasti ja kriisinkestävästi monimutkaisissa sosiaaliturvajärjestelmissä?
- **Haavoittuvuuden riskissä olevat ryhmät:** Raportissa voisi kiinnittää erityistä huomiota haavoittuvuuden riskissä oleviin ryhmiin, jotka kärsivät kriiseistä eniten. EU:n kriisinsietokyvyn tulisi kattaa kaikki yhteiskunnan jäsenet.

Ennakointikatsauksessa tulisi huomioida myös **yhteistyön, kriittisen infrastruktuurin ja jatkuvuudenhallinnan** näkökulmat osana kriisinsietokykyä:

- **Yhteistyö:** Kriisien aikana eri toimijoiden yhteistyö ja sen edellytykset ovat keskeisessä asemassa yksilön ja yhteiskunnan toimintakyvyn turvaamisessa. Tähän tulisi kiinnittää erityistä huomiota katsauksessa.
- **Digitaalinen resilienssi:** Laitokset, jotka hallinnoivat terveystietoja ja maksavat sosiaaliturvatuksia, tarvitsevat erityisen vahvaa digitaalista kriisinsietokykyä. Tämä sisältää kyberturvallisuuden, tietojärjestelmien toimintavarmuuden sekä kyvyn toimia häiriötilanteissa.
- **Tietoturva ja tietosuojat:** Terveyttä ja elämäntilannetta koskevien tietojen sensitiivisyys vaatii poikkeuksellisen vahvaa tietoturvaa. EU:n kriisinsietokyvyn vahvistamisessa tulisi huomioida erityisesti näiden kriittisten tietokantojen suojaaminen hyökkäyksiltä sekä tietosuojalainsäädännön (GDPR) vaatimukset.
- **Maksujärjestelmien toimintavarmuus:** Miljoonien kansalaisten toimeentulo riippuu suoraan sosiaaliturvamaksujen oikea-aikaisesta maksamisesta. Maksujärjestelmän häiriöttömyys on yhteiskunnan vakauden kannalta kriittistä, erityisesti kriisitilanteissa.
- **Rajat ylittävä yhteentoimivuus:** EU:n kontekstissa kansallisten järjestelmien yhteentoimivuus on yhä tärkeämpää ihmisten liikkuvuuden lisääntyessä, mikä tulisi huomioida kriisinsietokyvyn kehittämisessä

Kuten Niinistön raportissa siviili- ja puolustusvalmiuden vahvistamisesta todetaan, **yhteistyötä ennakoinnissa on vahvistettava eri tasoilla**. Yhteistyön vahvistaminen ja ennakointitiedon jakaminen ja sen pohjalta luotu yhteinen tilannekuva ja ymmärrys on huomioitava yhteistyön suuntautumisessa myös kansalliselle tasolle. Siinä tulisi huomioida kansallisen tason julkiset toimijat, kuten laitokset ja virastot, joissa tehdään niiden hallinnonalaan liittyvää ennakointityötä toiminnan ja palveluiden kehittämiseksi. Kela on yksi tällaisista toimijoista, jossa ennakointitietoa hyödynnetään myös lainsäädännön kehittämiseen tehtävässä vaikutustyössä. Kriisinsietokykyä käsittelevässä raportissa toivotaan ehdotuksia siitä, miten virasto- ja laitostaso huomioidaan osana ennakointiyhteistyömallia.